

Toxfree Taxfree

En rapport om giftiga
deodoranter i taxfreeförsäljningen



Toxfree Taxfree

En rapport om giftiga
deodoranter i taxfreeförsäljningen



Svenskt Vatten

Svenskt Vatten påtar sig inget ansvar för eventuella felaktigheter, tryckfel eller felaktig användning av detta meddelande

Copyright: Svenskt Vatten AB, 2013

Grafisk form: Ordförrådet AB

Omslagsbild: Sofia Ekvall

Utgåva: 1, november 2013

ISSN nr: 1651-6893

Förord

Toxfree Taxfree är en rapport om det för vattenmiljön giftiga ämnet triclosan – och om hur det sprids via taxfreeförsäljning av deodoranter till reningsverken och ut i våra sjöar, vattendrag och hav. I rapporten har vi granskat vilka bolag som säljer deodoranter med triclosan.

Rapporten är ett led i Svenskt Vattens och REVAQ:s ständigt pågående arbete med att förbättra vår gemensamma miljö. En viktig del i det arbetet handlar om att få bort onödiga och farliga ämnen ur kretsloppet. Förra året, 2012, publicerades rapporten ”Kadmiumgult är fult” om kadmium som sprids i vår miljö genom onödig användning av konstnärsfärger. Årets rapport fokuserar på triclosan i deodoranter som helt i onödan kan skada vår vattenmiljö.

Stockholm november 2013

Svenskt Vatten AB

Innehåll

Förord.....	3
Innehåll	5
Sammanfattning.....	6
1. Inledning	8
2. Kartläggning av taxfreeförsäljning	10
3. Triclosan i kosmetika – lagstiftning och politik	11
EU & kosmetikaförordningen	11
EU & REACH.....	11
Regeringen	12
Riksdagen.....	12
Nationellt arbete	12
4. Taxfreebranschen i siffror och statistik	14
5. Triclosan i reningsverken	16
6. Vad säger branschen	17
7. Företagens miljöpolicy.....	20
8. Frågor och svar om triclosan	23

Sammanfattning

Toxfree Taxfree är en rapport om det för vattenmiljön giftiga ämnet triclosan – och om hur det sprids via taxfreeförsäljning av deodoranter till reningsverken och ut i våra sjöar, vattendrag och hav. I rapporten har vi granskat vilka av följande bolag som säljer deodoranter med triclosan: Fritidsresor, Ving, Apollo, Viking Line, Tallink Silja, Stena Line, SAS, Norwegian och Swedavia.

Rapporten är ett led i Svenskt Vattens och REVAQ:s ständigt pågående arbete med att förbättra vår gemensamma miljö. En viktig del i det arbetet handlar om att få bort onödiga och farliga ämnen ur kretsloppet. Förra året, 2012, publicerades rapporten ”Kadmiumgult är fult” om kadmium som sprids i vår miljö genom onödig användning av konstnärsfärger. Årets rapport fokuserar alltså på det giftiga ämnet triclosan i deodoranter – som helt i onödan kan skada vår vattenmiljö.

Att vi valt att granska just taxfreeförsäljningen beror på att där säljs många deodoranter som innehåller triclosan. Vi har granskat vilka bolag som genom sin taxfree säljer någon eller några av tio utvalda deodoranter med triclosan. Dessa deodoranter är: Encounter (Calvin Klein), Shock (Calvin Klein), CK Free (Calvin Klein), Eternity Aqua (Calvin Klein), 1 Million (Paco Rabanne), Champion (Davidoff), The Game (Davidoff), 212 Sexy Men (Carolina Herrera), Homme Instinct, The Essence (David Beckham) och Polo Blue (Ralph Lauren).

Det finns fler deodoranter som innehåller triclosan och många av dem kan även köpas i vanliga svenska butiker. Men i denna rapport har vi valt att begränsa oss till försäljningen i taxfreebutikerna.

Några av slutsatserna i rapporten:

- Samtliga granskade resebolag och flygplatsbutiker säljer deodoranter som innehåller triclosan.
- Så här många sorters deodoranter med triclosan säljer de granskade bolagen: Viking Line (9), Tallink Silja (9), Stena Line (8), Swedavia på Arlanda, Bromma, Landvetter och Sturup (7), Fritidsresor (6), Ving (6), Apollo (5), SAS (5) och Norwegian (4).
- Nya mätningar, som publiceras i rapporten, visar att triclosan ännu sprids i vår miljö. I reningsverken på sex orter har vi funnit triclosan. Sannolikt kommer en stor del från deodoranter.
- Totalt säljs deodoranter årligen för cirka en kvarts miljard kronor taxfree i Sverige.
- Bolagens miljö- och informationschefer saknar kunskaper om att man säljer deodoranter med miljögiftet triclosan.

Tidigare fanns triclosan i tandkräm i Sverige. Men eftersom triclosan är skadligt för miljön valde handeln i Sverige, efter påtryckningar från bland andra Naturskyddsföreningen, Stockholm Vatten, och VA SYD, att sluta sälja dessa tandkrämer. Nu måste även användningen av triclosan i deodoranter och andra kosmetiska och hygieniska produkter upphöra.

Triclosan klassas av EU som ”mycket giftigt för vattenlevande organismer med långtidseffekter”. Det finns med på Kemikalieinspektionens lista över så kallade PRIO-ämnen. Ämnet sköljs lätt av skinnet när vi duschar eller tvättar oss och vattnet går vidare till reningsverken. Reningsverken har svårt att bryta ner triclosan och en del går rakt genom reningsverken och kommer ut i vattenmiljön, där det drabbar de vattenlevande växterna och djuren.



Det är därför både förvånande och upprörande att svenska och andra bolag fortfarande importerar, distribuerar och säljer produkter med triclosan.

Det är hög tid att resebranschen gör upp med sitt bidrag till denna miljöförstöring och slutar sälja produkter som innehåller miljögiftet triclosan till sina kunder och resenärer.

För att vi ska få bort triclosan från våra vattendrag behöver deodoranter med triclosan tas bort på samma sätt som skedde med tandkrämerna. För att vi ska lyckas med det kräver Svenskt Vatten och REVAQ:

- att resebolagen och flygplatsernas taxfreebutiker på eget initiativ upphör med försäljningen av deodoranter och andra kosmetik- och hygienprodukter som innehåller triclosan.
- att detaljhandeln på frivillig väg slutar att sälja kosmetik- och hygienprodukter med triclosan.
- att miljöministern uppmanar kosmetikbranschen att fasa ut triclosan från sina produkter och samtidigt arbetar för att triclosan tas upp på REACH:s kandidatlista.
- att den svenska regeringen arbetar för att förtydliga kopplingen mellan REACH och EU:s kosmetikaförordning.
- att de myndigheter som berörs, Kemikalieinspektionen, Livsmedelsverket, Konsumentverket, Smittskyddsinstitutet och Socialstyrelsen upprepar sin uppmaning från i mars 2000 om att handeln inte bör sälja produkter med triclosan och att konsumenterna bör avstå från att köpa produkter med triclosan.
- att konsumenter tar ansvar och slutar köpa produkter som innehåller triclosan.

1. Inledning

Toxfree Taxfree är en rapport om det giftiga ämnet triclosan – och om hur ämnet sprids via taxfreeförsäljning av deodoranter till svenska konsumenterna och sedan via reningsverken ut i våra sjöar, vattendrag och hav. Triclosan är enligt EU:s bedömning mycket giftigt för vattenlevande organismer och kan orsaka skadliga långtidseffekter i vattenmiljön. Triclosan är tillsatt i kosmetik- och hygienprodukter som konserveringsmedel och kan bytas ut till andra konserveringsmedel som är bättre ur både hälso- och miljösynpunkt. Vi vänder oss till de företag som fortfarande säljer produkter med triclosan och ber dem att plocka bort dessa produkter från hyllorna. Vidare menar vi att miljöministern bör arbeta för att miljöfarliga ämnen som triclosan begränsas via kemikalie- eller kosmetikalagstiftningen, samt uppmana till en snabbare frivillig utfasning av triclosan inom kosmetika- och hygienbranschen.

Svenskt Vatten¹ och REVAQ² arbetar för friskt vatten och rena sjöar och hav och för att få ett renare kretslopp av näringsämnen mellan stad och land. Ett viktigt led i detta arbete är att minska förekomsten av farliga ämnen i samhället som kommer till reningsverken och vidare ut i vattenmiljön. Vi kallar sådana insatser för uppströmsarbete. Att vi i den här rapporten riktar in oss på triclosan beror på att ämnet är giftigt för vattenmiljön. Att vi väljer att granska taxfreeförsäljningen beror på det faktum att många av märkesdeodoranterna som säljs där innehåller triclosan.

Kosmetiska och hygieniska produkter pekas i Miljömålsberedningens utredning SoU 2012:38 ut som en viktig produktgrupp där det i dag finns begränsad kunskap om vilka miljörisker som användningen av produkterna kan ge upphov till. Av särskilt intresse är användning av konserveringsmedel och antibakteriella ämnen i kosmetika. Eftersom denna typ av ämnen är avsedda att vara biologiskt aktiva kan de också ha miljöfarliga egenskaper.

Det finns flera exempel på miljöproblem än triclosan förknippade med kosmetik- och hygienprodukter. Med triclosan som exempel vill vi med denna rapport lyfta behovet av att med frivillig utfasning och bättre lagstiftning fasa ut fler miljöfarliga ämnen från kosmetik- och hygienprodukter.

Triclosan är tillåtet som konserveringsmedel i deodoranter om innehållet inte överstiger 0,3 procent. Det är alltså inte förbjudet att använda triclosan. Likväl är konsekvensen att ett för vattenmiljön mycket giftigt ämne sprids i miljön. Resebolagens tycks sakna kunskap om vilka av deras taxfreeprodukter som innehåller triclosan liksom om hur pass farligt detta ämne är för miljön.

I de svar vi fått från resebolagen kan vi läsa ut att flera av dem förefaller positivt inställda till att ta bort dessa miljöfarliga deodoranter ur sina sortiment. Detta är naturligtvis positivt, och något som Svenskt Vatten kommer att följa upp.

I sammanhanget kan det vara på sin plats att nämna den diskussion som fördes i slutet på 1990-talet om triclosan i tandkräm och som sedan resulterade i att tandkräm med triclosan togs bort från butikshyllorna. En diskussion som fick Kemikalieinspektionen, Livsmedelsverket, Konsumentverket, Socialstyrelsen och Smittskyddsinstitutet att tillsammans göra ett uttalande (den 16 mars 2000) som uppmanade dagligvaruhandeln att inte sälja produkter med triclosan och som vädjade till konsumenterna att avstå från sådana produkter.

¹ Svenskt Vatten är en branschorganisation som företräder vattentjänstföretagen i Sverige. Vårt budskap är ”friskt vatten, rena hav och rena sjöar” www.svensktvatten.se.

² REVAQ är ett certifieringssystem för reningsverk som arbetar för att minska flödet av farliga ämnen till reningsverk, att skapa en hållbar återföring av växtnäring samt att hantera riskerna på vägen dit.

Enligt KTF (Kemisk-Tekniska Leverantörsförbundet) användes då cirka två ton triclosan i tandkräm i Sverige årligen. Vid den tidpunkten hade det kommit forskningsresultat som visade farorna med triclosan vilket också uppmärksammades i media. Stockholm Vatten och Stockholms stad började ställa krav på branschen att sluta använda triclosan i tandkräm och drev frågan i flera år. Flera vattentjänstföretag och miljöförvaltningar arbetade för att fasa ut triclosan, exempelvis VA Syd som bland annat bedrev en kampanj tillsammans med miljöförvaltningen i Malmö. Trycket på butikerna skruvades upp. 2007 släppte Naturskyddsföreningen rapporten ”Triclosan i tandkräm – konsumenter borstar ofrivilligt tänderna med miljögift”. Kort därefter plockade dagligvaruhandeln bort tandkräm med triclosan från butikshyllorna. Mätningar i reningsverken visade att nivåerna av triclosan föll drastiskt efter det.

Nu är det tid att ta ett steg till på vägen mot ett triclosanfritt samhälle. För att vi ska få bort triclosan från våra vattendrag behöver deodoranter med triclosan tas bort på samma sätt som skedde med tandkrämerna. För att vi ska lyckas med det kräver Svenskt Vatten och REVAQ:

- att resebolagen och flygplatsernas taxfreebutiker på eget initiativ upphör med försäljningen av deodoranter och andra kosmetik- och hygienprodukter som innehåller triclosan.
- att detaljhandeln på frivillig väg slutar att sälja kosmetik- och hygienprodukter med triclosan.
- att miljöministern uppmanar kosmetikbranschen att fasa ut triclosan från sina produkter och samtidigt arbetar för att triclosan tas upp på REACH:s kandidatlista.
- att den svenska regeringen arbetar för att förtydliga kopplingen mellan REACH och EU:s kosmetikaförordning.
- att de myndigheter som berörs, Kemikalieinspektionen, Livsmedelsverket, Konsumentverket, Smittskyddsinstitutet och Socialstyrelsen upprepar sin uppmaning från i mars 2000 om att handeln inte bör sälja produkter med triclosan och att konsumenterna bör avstå från att köpa produkter med triclosan.
- att konsumenter tar ansvar och slutar köpa produkter som innehåller triclosan.

2. Kartläggning av taxfreeförsäljning

De flesta deodoranter innehåller inte triclosan, men förvånansvärt många gör det. Vi har gått igenom storsäljare hos de större märkena och funnit tio deodoranter för herrar som innehåller triclosan. Deodoranternas innehåll deklarerar oftast tydligt på förpackningen och det har varit lätt att se vilka som innehåller triclosan. Dessa deodoranter är:

- 1 Million (Paco Rabanne)
- Encounter (Calvin Klein)
- CK Free (Calvin Klein)
- Shock (Calvin Klein)
- Eternity Aqua (Calvin Klein)
- Champion (Davidoff)
- The Game (Davidoff)
- 212 Sexy Men (Carolina Herrera)
- Homme Instinct, The Essence (David Beckham)
- Polo Blue (Ralph Lauren)

Det finns fler deodoranter som innehåller triclosan. I den här undersökningen har vi valt att avgränsa oss till dessa storsäljande och välkända märkesdeodoranter. Samtliga är för herrar då vi inte funnit några alls som innehåller triclosan för damer.

Utifrån dessa tio deodoranter har vi gjort en inventering av försäljningen i taxfreehandeln hos Vingresor, Fritidsresor, Apollo, SAS, Norwegian, Tallink Silja, Viking Line och Silja Line samt i taxfreebutikerna på Arlanda, Bromma, Landvetter och Sturup (som drivs av företaget Nuance Group).

Under tidsperioden maj till september 2013 har vi gått igenom vilka av resebolagen och flygplatserna som säljer dessa deodoranter. Vi har gått igenom resebolagens försäljningskataloger och vi har besökt butikerna på flygplatserna.

Exakt vem som ombesörjer taxfreeförsäljningen ser olika ut för de olika aktörerna. Flygbolaget Thomas Cook står till exempel bakom Vings försäljning och Nuance Group driver försäljningen på samtliga Swedavias flygplatser i hela landet.

Försäljning av deodoranter med triclosan.

	1 Million Paco Rabanne	Encounter Calvin Klein	Shock Calvin Klein	CK Free Calvin Klein	Eternity Aqua Calvin Klein	Champion Davidoff	The Game Davidoff	212 Sexy Men Carolina Herrera	Homme Instinct, the Essence David Beckham	Polo Blue Ralph Lauren
Fritidsresor	●	●	●	●			●		●	
Ving	●	●	●	●			●		●	
Apollo	●	●	●	●			●			
Tallink Silja	●	●	●	●	●		●	●	●	●
Viking Line	●	●	●	●		●	●	●	●	●
Stena Line	●	●		●	●	●	●		●	●
SAS	●	●	●	●		●				
Norwegian	●	●	●	●						
Swedavia*	●	●	●	●	●			●		●

3. Triclosan i kosmetika – lagstiftning och politik

EU & kosmetikaförordningen

Användning av triclosan i kosmetiska produkter, såsom deodoranter, regleras på EU-nivå. Tidigare reglerades det i kosmetikadirektivet (76/768/EEG). Den 11 juli i år trädde den nya kosmetikaförordningen (1223/2009/EEG) i kraft. Eftersom det är fråga om en EU-förordning tillämpas den direkt i alla EU-medlemsstater. Triclosan får enligt förordningen användas som konserveringsmedel i halter upp till 0,3 procent i deodoranter.

Förordningen anger detaljregleringar av innehåll, ställer märkningskrav på kosmetika och omfattar säkerhetsbedömning liksom registrering av kemikalierna. Ingredienserna ska listas i fallande ordning (mest först) ner till 1 procent. För ingredienser under 1 procent finns inget krav på ordning, men alla ingredienser som avsiktligt har tillsats ska deklarerars, som exempelvis triclosan. Det finns inga krav på att en kosmetisk produkt ska godkännas.

EU:s kosmetikaförordning, liksom det gamla kosmetikadirektivet, beaktar inte miljöaspekter utan endast hälsoeffekter. Sveriges regering drev i flera år frågan om skärpta miljökrav för kosmetika inom EU, men fick inget gehör för det. Triclosan i deodoranter är alltså tillåtet eftersom det inte anses vara hälsoskadligt. Läkemedelsverket som är tillsynsmyndighet över kosmetiska produkter ”avråder dock från användning av triclosan, till exempel i deodoranter, på grund av ämnets miljörisker”. Läkemedelsverket och kommunerna har tillsyn över kosmetikaförordningen.

Triclosan i kosmetiska produkter har utretts i EU i flera år, främst på grund av risken för bakterieresistens. För närvarande finns ett förslag om nya regler för triclosan i kosmetiska produkter. Förslaget går ut på att begränsa användningen till vissa produkttyper. I praktiken får dock förslaget, om det genomförs, ingen stor betydelse eftersom triclosan fortfarande skulle tillåtas i produkter där det finns i dag. Däremot skulle triclosan inte kunna bli tillåtet i fler produkttyper, till exempel i hudkrämer och lotions.

EU & REACH

REACH är EU:s förordning om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier. Där pågår just nu, efter ett initiativ från Danmark och Holland, en ämnesutvärdering av triclosan (CAS Nr 3380-34-5) som omfattar både miljö- och hälsoaspekter. Utvärderingen kan komma att utmynna i att triclosan begränsas ytterligare.

Triclosan finns ännu inte på den så kallade kandidatförteckningen, som är en del av REACH. Kandidatförteckningen innehåller ämnen som kan ha allvarliga effekter på människors hälsa eller för miljön. Om ett ämne finns på kandidatförteckningen så ställs vissa krav på företag som tillverkar, importerar eller använder ämnet, bland annat kan det medföra att ämnet måste anmälas och tillståndsprövas. Högre krav ställs då också på information till konsumenterna.

Triclosan är nu officiellt klassificerat inom EU med riskfraserna R36/38: ”Irriterar ögonen och huden” och R50/53: ”Mycket giftigt för vattenlevande organismer, kan orsaka skadliga långtidseffekter i vattenmiljön”.

Internationella kemikaliesekretariatet (ChemSec) är en inflytelserik NGO som jobbar med kemikaliefrågor, bland annat gentemot REACH. På sin lista över särskilt farliga ämnen (den så kallade ”SIN-list”, Substitute It Now-list) finns triclosan med. Syftet med listan är att påskynda utfasningen av särskilt farliga ämnen genom REACH samt

att minska riskerna kopplade till hanteringen av de farliga ämnen som vi fortsätter att använda.

Regeringen

Miljöminister Lena Ek har flera gånger uttalat sig om antibakteriella ämnen i konsumentprodukter. Hon har beskrivit dem som miljöfarliga och i regel helt onödiga.

Regeringen antog 2012 en lag om skärpt informationsskyldighet för farliga ämnen och kemikalier. Den omfattar bland annat straff för brott mot EU:s kemikalielagstiftning och innebär en förstärkning av informationsskyldigheten för farliga ämnen i varor. Förstärkningen berör dock inte triclosan eftersom ämnet än så länge inte upptas på kandidatförteckningen.

Riksdagen

Vi har tittat på om frågan om triclosan och kosmetika har varit föremål för intresse i riksdagen. Vid sökning på "triclosan" och "triklosan" samt på orden "kosmetika" och "kosmetikadirektivet" hittar vi sedan år 2008 endast två motioner, en partimotion från Miljöpartiet och en motion av Jens Holm (v).

Miljö- och jordbruksutskottet Motion 2010/11: MJ449 av Peter Eriksson m.fl. (MP) 2010-10-27: "Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen återkommer till riksdagen med förslag till förbud mot triclosan, triclocarban och silver som tillsatser till skor och textilier, skärbrädor, tvätt- eller diskmaskiner eller andra konsumentprodukter."

Motion 2012/13: MJ207 Kemikalier i vår omvärld av Jens Holm (v): Användningen av silver, triklosan och triklokarban blir allt vanligare och det är ämnen som kan bidra till utvecklingen av resistent bakterier. Dessa ämnen finns i sportkläder, deodoranter, strumpor, tandborstar och tvättmaskiner. Vi anser att ett förbud mot triklosan, triklokarban och silver som tillsatser i olika konsumentprodukter bör införas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna ..."

Nationellt arbete

Arbetet med att minska användningen av farliga ämnen i Sverige fortsätter inom ramen för Giftfri Miljö. I Miljömålsberedningens betänkande i juni 2012 (SOU 2012:38 sid 151) pekas särskilt antibakteriella ämnen (såsom triclosan) i kosmetika ut som ett område för utökad kontroll på grund av dess osäkra hälsoeffekter och negativa miljöpåverkan.

I ett delbetänkande (SOU 2012:38) presenterade Miljömålsberedningen sitt förslag "Minska riskerna med farliga ämnen - Strategi för Sveriges arbete för en giftfri miljö". Så här beskrivs miljöproblematiken och insatser när det gäller kosmetika:

"I våra direktiv pekas kosmetiska och hygieniska produkter ut som en viktig produktgrupp där det i dag finns begränsad kunskap om vilka miljörisker som användningen av produkterna kan ge upphov till. Det finns flera exempel på miljöproblem förknippade med kosmetik- och hygienprodukter. Det gäller exempelvis rapporter som tyder på att UV-filtrer som används i solskyddsprodukter är toxiska för vattenlevande organismer. Ett annat område av särskilt intresse är användning av konserveringsmedel och antibakteriella ämnen i kosmetika. Vissa av

dessa ämnen används också som konserveringsmedel i andra typer av kemiska produkter och varor. Eftersom denna typ av ämnen är avsedda att vara biologiskt aktiva har de också potentiellt miljöskadliga egenskaper. Eftersom kosmetik- och hygienprodukter används direkt på hud, hår och i munnen är exponeringen och därmed hälsoriskerna stora. Därför är hälsoaspekter centrala i lagstiftningen. Rester av produkterna hamnar också till betydande del i avloppsvatten, t.ex. i samband med att människor tvättar sig, eller i vissa fall direkt i ytvatten t.ex. när det gäller solskyddsmedel. Detta innebär att eventuella ämnen med miljöstörande effekter som ingår i produkterna kan komma ut i vattendrag och belasta avloppsreningsverk. Eftersom kosmetik- och hygienprodukter generellt sett är konsumentprodukter med en utbredd användning är det därför viktigt att utveckla kontrollen även när det gäller miljöaspekter ... tillräcklig kraft måste ägnas åt de allra viktigaste insatserna för att nå målet. Försiktighetsprincipen och substitutionsprincipen är grunden. Med dessa som utgångspunkt ska samhällets resurser användas på ett så verkningsfullt och kostnadseffektivt sätt som möjligt”.

Under 2012 har branschdialoger inletts på regeringens initiativ och under Kemikalieinspektionens ledning. Kosmetikabranchen är en av tre branscher som prioriterats, de övriga branscherna är textil- och leksaksbranscherna. I branschdialogen med kosmetikabranchen är Läkemedelsverket samarbetspartner i dialogen med företagen tillsammans med Kemikalieinspektionen. Kemikalieinspektionen har under längre tid haft triclosan som ett prioriterat ämne. Målen med dessa dialoger är främst att företagen ska begränsa och byta ut ämnen med farliga egenskaper.

4. Taxfreebranschen i siffror och statistik

Sverige importerade under 2012 deodoranter för cirka 200 miljoner kronor. Importen har ökat kontinuerligt. Vi talar om en fördubbling sedan 1996, då importen låg på 103 miljoner kronor. År 2002 var importen 148 miljoner kronor (SCB).

Branschorganisationen KTF:s statistik för 2012 visar att det totalt, exklusive taxfree-försäljning, såldes kosmetika av olika slag i Sverige för drygt 15 miljarder kronor.

Till detta kommer taxfreeförsäljningen i Sverige. Enligt statistik från företaget Generation Research såldes i Sverige deodoranter och parfymer ("fragrances") i taxfreebutiker, på färjor och på flygplan för 522 miljoner kronor år 2012.

Exakt hur mycket deodoranter som säljs taxfree har vi ingen statistik på. Men om vi antar att proportionerna mellan deodoranter och parfymer är någorlunda lika på taxfree som importen till Sverige, enligt SCB, så kan vi uppskatta att omkring 47 procent av taxfreeprodukterna i gruppen "fragrances" är deodoranter. Det säljs i så fall deodoranter i taxfreehandeln i Sverige för cirka en kvarts miljard kronor per år.

Enligt KTF såldes år 2012 deodoranter i Sverige för 335 miljoner kronor utöver taxfreeförsäljningen. Det är en ökning från 2002 med 25 procent (från 270 miljoner kronor). KTF:s bedömning är att "detta beror till ca hälften om en volymökning och ca till hälften på att mer exklusiva produkter valts".

Sammantaget skulle detta innebära att det under 2012 såldes deodoranter i Sverige för totalt omkring 580 miljoner kronor. Motsvarande siffra för år 2002 var 500 miljoner kronor.

År 2012 stod därmed taxfree försäljningen för nära 60 % av den samlade försäljningen av deodoranter i Sverige i kronor.

	2002 miljoner SEK	2012 miljoner SEK
Import av deodoranter. Källa SCB	148	200
Taxfree försäljning i Sverige av deodoranter. Källa Generation Research	230	245
Försäljning av deodoranter, ej taxfree. Källa KTF	270	335
Totalt, försäljning av deodoranter taxfree + ej taxfree	500	580

En uppskattning ger vid handen att en märkesdeodorant på taxfree idag kostar cirka 180 kronor/styck i genomsnitt. Det betyder att i storleksordningen 1,4 miljoner deodoranter säljs bara på taxfreebutikerna i Sverige varje år. Motsvarande 105 ton (vid en vikt på 75 gram styck).

Utan tvekan talar vi om en mycket stor marknad. Av taxfreeförsäljningen av deodoranter och parfymer såldes 12 % på färjor, 30 % ombord på flygplan och 58 % i taxfreebutikerna på flygplatserna.

Enligt Tallink Silja Line sålde deodoranten 1 Million från Paco Rabanne, som innehåller triclosan, näst bäst av alla kosmetikaprodukter under 2012. Rederiets färjor säljer mest taxfreeprodukter av alla rederier i hela världen. Under 2010 såldes till exempel över 250 000 liter parfym. Rederiet återfinns på åttonde plats bland världens 10 mest säljande taxfreeställen, efter Frankfurts men före Bangkok och Amsterdams stora internationella flygplatser.

Kosmetikaindustrin i Europa omsatte mer än 72 miljarder Euro 2012. Det är nästan lika mycket som omsattes i Japan (30) och USA (59) tillsammans under samma år. Trots lågkonjunktur och ekonomisk kris har kosmetikaindustrin växt årligen sedan 2007, förra året med 0,8 procent och sammantaget under perioden 2007-2012 med cirka 5 procent. Sverige ligger på 10:e plats i EU, med en marknad på dryga 15 miljarder kronor 2012.

5. Triclosan i reningsverken

Svenskt Vatten publicerar här resultat från helt nya mätningar av triclosan vid sex reningsverk.

Mätningarna gjordes under september 2013 vid reningsverken på sex orter: Bromma (Stockholm), Göviken (Östersund), Ryaverken (Göteborg), Sjölunda (Malmö), Uddebo (Luleå) och Ön (Umeå). Det är enklare få representativa prover från slammet i reningsverken istället för från inkommande eller utgående avloppsvatten, därför har proverna gjorts som samlingsprover från slam.

	Triclosan (mg/kg/TS)
Bromma, Stockholm	1,3
Göviken, Östersund	1,2
Ryaverken, Göteborg	1,1
Sjölunda, Malmö	1,6
Uddebo, Luleå	1,3
Ön, Umeå	1,0

Kommentar till proverna:

På samtliga orter fann vi triclosan. Hittar vi triclosan i slammet är det en tydlig indikation på att vi har triclosan både i inkommande avloppsvatten och i det utgående avloppsvattnet. Halterna var högst i Malmö, men variationen mellan orterna var relativt liten. Vår bedömning är att en stor del av detta triclosan kommer från kosmetika- och hygienprodukter. Om triclosan från deodoranter och annan kosmetika skulle försvinna skulle det omedelbart påverka dessa värden i rätt riktning.

6. Vad säger branschen

Vi har ställt frågor till företagen med taxfreeförsäljning kring deras miljöarbete och hur det ser på sin taxfreeförsäljning i ett miljöperspektiv. Vi har även bitt dem svara på hur de ser på produkter med triclosan. Frågorna har ställts per mejl eller telefon till informations- och/eller miljöchef på följande bolag: Apollo, Fritidsresor, Ving, Viking Line, Tallink Silja, Stena Line, SAS, Norwegian, Swedavia och The Nuance Group (som driver taxfreebutikerna på Swedavias flygplatser).

	Vem har besvarat enkäten (ansvarig som har svarat)
Apollo	Ja (informationschef)
Fritidsresor	Ja (miljöchef)
Thomas Cook (Ving)	Ja (miljöchef)
Viking Line	Nej, företaget har valt att inte medverka
Tallink Silja	Nej, företaget har valt att inte medverka
Stena Line	Ja (informationschef)
Nuance Group	Ja (general manager)
SAS	Ja (pressansvarig)
Swedavia	Ja (presschef)
Norwegian	Ja (informationschef)

	A) Har ni någon miljöpolicy? B) Berör den er taxfree-försäljning? C) På vilket sätt berör den i så fall er taxfree-försäljning?
Apollo	A: Ja. B: Indirekt. C: Den handlar ju om att minska vår totala miljöbelastning. Flygplan lastade med taxfree varor är ju inte det optimala sättet att flyga.
Fritidsresor	A: Ja. B: Den berör hela vår verksamhet. C: Policyn är formulerad att täcka in hela vår verksamhet. Därför står det inget explicit om taxfree men alla punkter som rör att minimera och förebygga vår negativa miljöpåverkan gäller även där.
Thomas Cook (Ving)	A: Ja. B. Principielt ja. Hensynet til miljø ved indkøb, skal hvor det er muligt være en del af de overvejelser vi gør os (i vægtning med økonomi og andre kommercielle interesser) når der indkøbes produkter til salg i vores taxfree shop. C: Vi stiller krav til leverandører af service produkter der anvendes i service øjemed og i forbindelse med taxfree salg (eksempelvis poser osv.) Vi indkøber blandt andet også produkter der er fair Trade og Rainforest-certified mærket til vores drinkssalg om bord på flyene. Derudover vurderer vi løbende – via vores forpligtelser i ISO 14001 certificeringen - mulighederne for at få yderligere produkter ind som er særligt gavnlige i forhold til miljøet.
Stena Line	A: Ja. B: Nej.
Nuance Group	C: Vi följer den lokala lagstiftningen och arbetar proaktivt i ett nära samarbete med vår flygplats partner och leverantörer. Med vårt erbjudande i butiken, förutspår vi retail trender och kundbehov som erbjuder produkter som resenärer söker. Till exempel kunder vill allt oftare hitta ekologiska produkter, vilket ingår i vårt sortiment.
SAS	C: Ja. Den berör den försäljning som sker ombord och levereras av IFS. Kraven backas upp i deras miljöpolicy.

Swedavia	A: Swedavia har en koncerngemensam miljöpolicy som gäller för samtliga tio flygplatser. B: Miljöpolicyen som sådan behandlar inte taxfree-försäljning enskilt. Detta då Swedavia som helhet innefattar ett stort antal verksamhetsgrenar inom fastighetsutveckling och flygplatsdrift. Miljöpolicyen berör alltså främst Swedavias egen verksamhet, inte externa parter verksamhet vid flygplatserna.
Norwegian	B: Vi ser till att våra leverantörer har en tillfredsställande miljöpolitik när vi ingår avtal (Gate Gourmet sköter taxfreeförsäljningen ombord).

	A) Kan ni tänka er att plocka bort varor från ert sortiment om de skulle visa sig vara miljöfarliga? B) Har ni någon gång på grund av miljöskäl på eget initiativ tagit bort någon/några varor ur ert sortiment?
Apollo	A: Ja, absolut. B: Vi har bytt ut varor, men inte för att varorna varit miljöfarliga utan för att ersätta dem med varor som har en miljöprofil.
Fritidsresor	A: Om en vara är miljöfarlig kan vi absolut ta bort den ur sortimentet. B: Mig veterligen har vi inte ännu behövt ta bort något av våra varor p.g.a. miljöskäl.
Thomas Cook (Ving)	A: Skulle det vise sig at vi sælger eller anvender dokumenteret miljøfarlige produkter, er vi indstillet på at fjerne dem fra vores salgslister. B: Det er aldrig sket.
Stena Line	A: Ja, det kan vi givetvis göra om vi bedömer det nödvändigt. B: Nej, inte vad jag känner till.
Nuance Group	B) Jag kan inte minnas något fall där vi skulle ha de-listat en produkt på grund av etiska skäl. Detta är dock något som vi tar på allvar och kommer att bedöma behovet från fall till fall.
SAS	A: Ja, vi kan kräva det från våra underleverantörer. B: Inte vad vi känner till. Vi gör aktiva val redan när vi väljer utbudet i sortimentet
Swedavia	A: Vad gäller hyresgästernas sortiment har Swedavia små möjligheter att påverka givet att dessa överensstämmer med svensk lagstiftning. Skulle en viss vara bedömas som skadlig för miljön kan dock Swedavia initiera en diskussion med hyresgästen huruvida försäljning av den ska ske.
Norwegian	A: Om det visar sig finns direkt miljöfarliga produkter i sortimentet ombord så kan vi kräva att vi tar bort dem, ja. B: Vi kan på sikt tänka oss att ta bort dessa deodoranter.

	Är det förenligt med er miljöpolicy att ni säljer deodoranter som innehåller det miljöfarliga ämnet triclosan?
Apollo	Vilka deodoranter är det som innehåller triclosan? Finns det i vårt sortiment så ska vi titta på det och i så fall ta bort dem.
Fritidsresor	I avtalet med leverantören av taxfreevaror har vi sedan tidigare skrivit in att de skall identifiera, och där det är möjligt, fasa ut produkter innehållande farliga ämnen – vilket de nu jobbar med. Specifikt för Triclosan är de i färd med identifiera vilka varor som eventuellt innehåller ämnet för att kunna fasa ut dessa.
Thomas Cook (Ving)	Nej, umiddelbart ikke. Vi har dog ikke overblik over omfanget af eventuel brug af stoffet i de produkter vi sælger ombord, og den undersøgelse vil vi sætte i gang med det samme. Vi er ikke tidligere stødt på spørgsmålet omkring brug af triclosan i de produkter vi sælger. Som nævnt, så kender vi ikke omfanget i de produkter vi sælger, og derfor har jeg ikke mulighed for at svare mere præcist på dette spørgsmål. Men skulle det vise sig at være omfattende, vil vi i første omgang forsøge at påvirke leverandører og producenter til at tilpasse produkterne. Hvis ikke det ikke er en mulighed, vil det på sigt ikke kunne udelukkes, at vi vil overveje alternative produkter.
Stena Line	Vilka deodoranter av de vi säljer är det som innehåller triclosan?
Nuance Group (Swedavia)	När det gäller vilka ämnen som finns i våra produkter så är vår ambition att alltid sträva efter att sälja produkter som marknaden efterfrågar och som så klart är i linje med gällande lagar, avtal och etik. Vi hanterar sådana frågor från fall till fall.
SAS	Än så länge är Triclosan fortfarande godkänt att användas som konserveringsmedel i kosmetiska produkter (dit deodorant räknas) inom EU. Vi kommer dock ändå ta upp detta till dialog med vår leverantör för att se på möjligheten att justera utbudet vid nästa tillfälle då vi kan se över produktutbudet.

Swedavia	Diskussioner som rör affärspartners emellan på flygplatser är inget som Swedavia i allmänhet redogör externt för då vi eftersträvar förtroendefulla relationer byggda på ömsesidig respekt. Taxfreeförsäljning sker via ett internationellt bolag med specialområde att utveckla handel på bl.a. flygplatser. Beslut om ett eventuellt borttagande av produkter vilar således på detta bolag.
Norwegian	Vi försöker i så lång utsträckning det går att undvika produkter som är farliga för miljön och men det är svårt att uppnå till 100%. Vi arbetar kontinuerligt för att förbättra och anpassa utbudet av produkter. Vi kan på sikt tänka oss att ta bort dessa deodoranter.

7. Företagens miljöpolicy

I bolagens miljöpolicy anges hur deras miljöarbete ser ut och vilka prioriteringar som görs. Vår genomgång visar att inget av bolagen uttryckligen nämner taxfreeförsäljningen kopplat till bolagets miljömål.

Ur Vings miljöpolicy:

Vi bidrar till en bra miljö på resmålen och en hållbar utveckling genom att:

- Minska användningen av begränsade resurser, som olja och kol
- Minska användningen av miljöskadliga ämnen, t ex tungmetaller och flamskyddsmedel
- Värna om växter och djur, genom att inte exploatera värdefull natur
- Effektivisera och hushålla med resurser, exempelvis återanvända restprodukter
- Implementera miljöarbete och socialt ansvarstagande genom Ecolabel och Travelife

Vi granskar löpande våra aktiviteter utifrån miljöpolicy och relevant lagstiftning. Varje anställd ansvarar för sin del i miljöarbetets praktiska genomförande. För att stödja miljöinsatser tillhandahålls utbildning och hjälpmedel.

Vi engagerar och ställer krav på partners, leverantörer och lokala myndigheter. Vi informerar våra gäster om hur vi gemensamt kan minska miljöpåverkan vid resan. För att kontinuerligt förbättra miljöarbetet sätter vi mätbara mål och följer upp dem noggrant. Vi redovisar vårt miljöarbete öppet och sakligt.

Kommentar: I Vings ”miljöarbete på flyget” sägs ingenting om taxfreeförsäljning. Däremot att man ”engagerar och ställer krav på ... leverantörer” och att man informerar ”gäster om hur vi gemensamt kan minska miljöpåverkan vid resan”.

Ur Fritidsresors hållbarhetspolicy:

Vi arbetar aktivt för att minimera och förebygga vår negativa miljöpåverkan genom att:

- minimera användningen av fossila bränslen i alla delar av vår verksamhet där det är möjligt.
- minimera kemikalieanvändningen och där kemikalier används välja de som innebär minsta möjliga miljöpåverkan.
- minimera avfallsmängder och skapa förutsättningar för källsortering och återvinning av avfall och restprodukter i största möjliga utsträckning.
- aktivt samarbeta med våra partners och underleverantörer så att också de kan minimera deras miljöpåverkan.
- informera våra resenärer om vår miljöpolicy och stimulera dem till att bidra till mindre miljöbelastning på resmålen.
- lagar och förordningar inom miljöområdet är den lägsta kravnivån som alltid skall uppfyllas.
- stimulera samtliga våra medarbetare till engagemang, delaktighet och ansvar i miljöarbetet genom utbildning och information.
- kontinuerlig uppföljning med målet att ständigt förbättra vårt miljöarbete.

Kommentar: I Fritidsresors hållbarhetspolicy sägs ingenting om taxfreeförsäljning eller kosmetika. Däremot att man arbetar aktivt för att minimera och förebygga ”kemikalieanvändning och där kemikalier används välja de som innebär minsta möjliga miljöpåverkan”.

Ur Apollos En Bättre Resa:

Vi vill ta med dig på en bättre resa. Och då menar vi inte bara bra flyg, hotell och upplevelser på platsen. En bättre resa handlar också om att vi tillsammans tar ansvar för hur resan påverkar miljö och människor.

Det här är en av de mest spännande resor vi på Apollo har arrangerat, och vi är glada om du följer med oss på den.

Kommentar: I Apollos En Bättre Resa sägs ingenting taxfreeförsäljning.

Ur SAS Environmental policy:

SAS will have an environmental program on par with leading industry competitors that attracts employees, customers, and investors and is perceived as positive by other stakeholders.

SAS will contribute to sustainable development by optimizing resource use, seeking the use of renewable energy and minimizing its environmental impact throughout its operations.

SAS's environmental programs and activities are based on continuous improvement, with reference to SAS's overall environmental goals. Each company and unit is responsible for setting specific targets and working to reach them.

The activities within SAS's environmental programs will be coordinated and integrated with production, quality and financial activities and will comply with applicable legislation and other requirements.

The overall goal for SAS's sustainability programs is to create long-term value growth for its owners and contribute to the Group meeting its goals.

Kommentar: I SAS Environmental policy sägs ingenting om taxfreeförsäljning.

Ur Norwegians beskrivning av sitt miljöarbete:

Norwegian har som mål att reducera koldioxidutsläppen med 30 procent per transporterad passagerare under perioden 2008 till 2015. Nya flygplan är det absolut viktigaste bidraget till utsläppsminskningen. Norwegian fäskar löpande in fabriksnya Boeing 737-800 flygplan med sikte på att ha en enhetlig flygplansflotta på 70 nya flygplan vid 2014. De nya flygplanen reducerar utsläppen betydligt samtidigt som det ger våra passagerare en bättre flygupplevelse med hänvisning till komfort.

Kommentar: I Norwegians beskrivning av sitt miljöarbete sägs ingenting om taxfreeförsäljning.

Ur Tallink Silja Lines Miljöarbete:

Som Östersjöns ledande rederi känner vi ett särskilt ansvar för vår närmiljö. Därför har AS Tallink Grupp som huvudprincip att prioritera miljöskydd. Samtliga våra fartyg är miljöcertifierade enligt ISO 14001 standard.

Kommentar: I Tallink Silja Lines beskrivning av sitt miljöarbete sägs ingenting om taxfreeförsäljning.

Ur Viking Lines beskrivning av sitt miljöarbete:

Viking Line värnar om miljön och bedriver passagerarsjöfart på ett miljöanpassat sätt. Tack vare ett långsiktigt och aktivt engagemang har rederiet utvecklat ett miljöarbete som sträcker sig längre än vad regelverken kräver ...

Koncernens huvudkontor, dotterbolaget Viking Line Buss Ab samt alla fartyg är miljöcertifierade enligt standarden ISO 14001.

Miljöanpassningen syns även inom kundtjänsterna ombord med bland annat ekologiskt odlat kaffe och eget vatten på glasflaska.

Företagets grundstrategi sägs bygga på *Öppenhet, Ärlighet och Lojalitet*, och man skriver om sina ambitioner: ”Att kommunicera öppet och vara redo att både ge och ta kritik gällande vår verksamhet ...”

Kommentar: Man nämner inte någonstans taxfreeförsäljningen i sitt miljöarbete. Att företaget inte svarar på våra frågor överensstämmer inte särskilt bra med bolagets egen grundstrategi.

Ur Stena Lines miljöpolicy:

Stena Line är ett miljömedvetet företag och miljöpolicyen gäller för alla affärsområden, såväl i land som till sjöss. Information om vårt miljöarbete är öppen för alla som vill ta del av den.

Varje affärsområde, varje linje och varje plats eller enhet för vår verksamhet, ska årligen upprätta mål för miljöskydd och åtagande om miljöförbättringar.

All personal ska ges lämplig utbildning i miljöfrågor och uppmuntras att aktivt delta i miljöarbetet. När nya verksamheter planeras eller när ny teknik tas i anspråk ska miljökonsekvenserna undersökas och utgöra en del av beslutsunderlaget.

För att minska miljöbelastningen från vår verksamhet ska Stena Line, så långt som rimligen är möjligt, ha den kontroll av verksamheten som behövs för att kunna förhindra eller minska påverkan på vår omgivning. Vi ska särskilt fokusera på våra utsläpp och förbättringar inom detta område är ett bidrag till en hållbar utveckling.

Stena Line ska minst uppfylla de lagar och krav som ställs på vår verksamhet.

De leverantörer och entreprenörer som är avgörande för vår totala miljöbelastning ska leverera överenskomna produkter och tjänster på ett sådant sätt att vi tillsammans kan efterleva denna policy.

Kommentar: I Stena Lines miljöpolicy sägs ingenting om taxfreeförsäljning. Däremot nämns andra leverantörer och att man tillsammans med dessa har ett ansvar.

Ur Swedavias miljöpolicy:

Flygets miljöpåverkan är av avgörande betydelse för flygbranschen och därmed för Swedavia. Vi ska därför ständigt sträva efter att minska den negativa miljöpåverkan från flygplatserna, främst genom att minska utsläppen av klimatpåverkande gaser, minska övriga utsläpp till luft och vatten, samt minimera kemikalieanvändningen och uppkomsten av avfall.

För oss är det en självklarhet att följa gällande miljölagstiftning samt övriga tillämpliga nationella och internationella regler och krav. Vi ska även verka för att flygbuller och emissioner från flygverksamheten begränsas.

Kommentar: I Swedavias miljöpolicy sägs ingenting om taxfreeförsäljning. Däremot nämns kemikalieanvändningen specifikt.

Om The Nuance Group:

Företaget förefaller sakna en offentlig miljöpolicy.

8. Frågor och svar om triclosan

Vad är triclosan?

Triclosan är ett ämne med antibakteriella egenskaper. Det kemiska namnet är 5-klor-2-(2,4-diklorfenoxi)fenol eller 2,4,4'-triklor-2'-hydroxidifenyleter. CAS-numret är 3380-34-5.

Var finns triclosan?

Triclosan används i en rad olika konsumentprodukter. Till exempel i tvål, rengöringsmedel, tvättsvampar, lakan, träningskläder, underkläder, strumpor, skor och munsköljningsmedel – och inte minst i deodoranter. Vår bedömning är att en väsentlig del av det triclosan som vi kan uppmäta i reningsverken kommer från hygien- och kosmetikprodukter.

Varför används triclosan?

Triclosan används främst för sina antibakteriella egenskaper och konserverande effekt. I deodorant tillsätts triclosan som konserveringsämne.

Är triclosan miljöfarligt?

Ja, triclosan är ett giftigt ämne. EU-kommissionens vetenskapliga kommitté som arbetar med konsumentssäkerhetsfrågor, Scientific Committee on Consumer Safety (SCCS) har klassat triclosan som mycket giftigt för vattenlevande organismer med långtidseffekter. Problemet med triclosan är att det bryts ner långsamt och kan lagras hos levande organismer. Triclosan kan störa det biologiska systemet genom att det påverkar metabolism och hormonbalans. Ämnet är bland annat mycket giftigt för fisk och kan utgöra en stor fara för alger.

Är triclosan farligt för människor?

Ja, triclosan kan även vara skadligt för människor. EU klassar triclosan som irriterande för hud och ögon. Den största faran för människors hälsa är emellertid att triclosan sannolikt kan bidra till utvecklad bakterieresistens.

Behövs triclosan i deodorant?

Nej, triclosan är inte alls någon nödvändig tillsats i deodorant. Även om ämnet har en antibakteriell effekt så är det högst tveksamt vilket nytta det gör i en deodorant. De flesta deodoranter innehåller inte triclosan.

Används triclosan i Sverige?

I Sverige används triclosan inte alls i samma omfattning som för ett decennium sedan. Men det förekommer fortfarande och det finns tecken på att användningen har börjat öka igen. De mätningar som vi publicerar i denna rapport visar att triclosan fortfarande förekommer och sprids via avloppsvatten ut i naturen. En konsumentprodukt där triclosan fortfarande är vanligt är i deodoranter.

Triclosan började användas på 1960-talet och ansågs då inte ge upphov till några allvarliga miljöfarliga effekter. På 1990-talet blev det alltmer populärt och började användas i en stor mängd konsumentprodukter. Enligt Kemisk-Tekniska Leverantörsförbundet (KTF) användes omkring två ton triclosan i tandkräm och 300 kilo triclosan i kosmetikprodukter år 2000.

Efter att miljöfaran blivit känd vidtogs olika åtgärder. Bland annat gick Kemikalieinspektionen, Konsumentverket, Livsmedelsverket, Läkeemedelsverket och Smittskydds-

institutet ut år 2000 och uppmanade konsumenter att undvika antibakteriella ämnen. Följden blev att dagligvaruhandeln plockade bort varor med triclosan från hyllorna. Ett undantag var då tandkräm. Men efter en rapport från Naturskyddsföreningen (Triclosan i tandkräm – konsumenter borstar ofrivilligt tänderna med miljögift) slutade dagligvaruhandeln att sälja även tandkräm med triclosan.

Efter 2008 minskade halterna av triclosan i reningsverkens slam kraftigt. Men efter 2011 indikerar Naturvårdsverkets mätningar av triclosanhalten i slam vid tio reningsverk att förekomsten har ökat igen. Vi kan fortfarande hitta produkter i svenska butikshyllor med triclosan. Flera av de deodoranter som vi tittat på i taxfreeförsäljningen i denna rapport säljs även hos flera vanliga butiker runt om i landet.

Hur sprids triclosan i miljön?

Triclosan sprids när vi människor använder konsumentprodukter som innehåller ämnet. Triclosan i deodorant följer med vattnet ner i avloppen när vi tvättar oss eller duschar. Reningsverken har svårt att bryta ner triclosan och en del av triclosanet går rakt genom reningsverken och når till sjöar, vattendrag och hav.. En del av triclosanet läggs fast i den näringsrika restprodukten slam som vi vill kunna återföra till åkermark. På åkermark bryts dock ämnet ner snabbt till skillnad mot i vatten, där triclosanet drabbar de vattenlevande växterna och djuren. Via reningsverken går det giftiga ämnet vidare ut i sjöar, hav och vattendrag där det drabbar levande organismer och långtidslagras. Kemikalieinspektionen har visat att antibakteriella ämnen som triclosan går ur kläder och textilier efter bara några tvättar. Ämnet rinner då ner i avloppet och ut i miljön.

Är triclosan förbjudet?

Triclosan är fortfarande tillåtet att använda som konserveringsmedel i kosmetiska produkter med en högsta tillåten koncentration på 0,3 procent. Läkemedelsverket avråder ändå från användning av triclosan i deodoranter på grund av ämnets miljörisiker.

Hur vet man om en produkt innehåller triclosan?

Om en kosmetikaprodukt innehåller triclosan så ska det anges på innehållsförteckningen, enligt EU:s kosmetikaförordning.

Kan man lita på innehållsförteckningen?

Ja. Triclosan måste anges i innehållsförteckningen även om den tillsatta mängden är liten.

Svenskt Vattens skrifter beställs via:

www.svenskvatten.se

Svenskt Vattens distribution

Box 262

591 23 Motala

© Svenskt Vatten AB

ISSN nr 1651-6893

Svenskt Vatten M139

2013-11



Box 47607, 117 94 Stockholm

Tel 08 506 002 00

Fax 08 506 002 10

E-post svenskvatten@svenskvatten.se

www.svenskvatten.se